

Od jakého okamžiku jsou školy povinny poskytovat dětem podpůrná opatření?

Datum: 21. 3. 2017 Autor/autoři: [Mgr. Veronika Doležilová](#) Rubrika: [Inkluze](#)

Přestože si jsem vědoma jistého provokativního nádechu, začínám článek právě otázkou uvedenou v titulku. K tomuto kroku jsem se rozhodla právě proto, že vím, že na ni neexistuje přímočará odpověď. Smyslem proto není najít odpověď na všechny situace, které při poskytování podpůrných opatření přináší každodenní život, ale spíše se zamyslet nad tím, že i tato část nových podmínek pro vzdělávání dětí s odlišnými vzdělávacími potřebami a jeho financování není jen mechanickou administrací formalit.

Cesta k poskytování podpůrných opatření nemusí být v reálném životě tak přímá, jak se na první pohled může zdát. Naopak, v některých případech bývá velmi složitá, v jiných případech působí potřeba informovaného souhlasu zákonných zástupců nepatřičně, v dalších se může jevit až nadbytečně. Ve všech zmíněných i dalších situacích je však potřeba mít na paměti, že o dítěti rozhoduje jeho zákonný zástupce. Školský zákon (č. 561/2004 Sb.) považuje za základní podmínku pro poskytování podpůrných opatření jeho informovaný souhlas. Tato podmínka se však nevztahuje na poskytování všech podpůrných opatření, ale jen na ta z nich, která jsou dítěti financována ze státního rozpočtu (§ 16 odst. 5 školského zákona). Jde tedy o podpůrná opatření ve druhém až pátém stupni, nikoli podpůrná opatření prvního stupně.

Pro vztah mezi poskytováním podpůrných opatření a informovaného souhlasu zákonných zástupců platí následující pravidla:

- Informovaný souhlas dávají zákonní zástupci škole po doručení rozhodnutí o přiznaných podpůrných opatřeních škole, pokud si již převzali zprávu i rozhodnutí o podpůrných opatřeních ve školském poradenském zařízení (dále jen "ŠPZ") a současně se neodvolali ani se nebudou odvolávat (zahajovat revizi) proti zprávě ani rozhodnutí o přiznaných podpůrných opatřeních.

- Informovaný souhlas zákonní zástupci dávají i tehdy, pokud se dohodla škola a ŠPZ na změně v druhu podpůrného opatření ve stejném stupni podpory po vydání rozhodnutí podpůrného opatření (§ 16 odst. 4 školského zákona).

Informovaný souhlas s poskytováním podpůrných opatření pak zákonní zástupci nedávají, pokud jde o podpůrná opatření prvního stupně (§ 16 odst. 5 školského zákona).

- Informovaný souhlas s poskytováním podpůrných opatření zákonní zástupci nedávají také v situaci, když se proti rozhodnutí ŠPZ o přiznaných podpůrných opatřeních odvolají či už se odvolali (§ 16b odst. 4 školského zákona).

Pro školy je v některých situacích obtížné určit správný okamžik, od kterého mají zahájit poskytování podpůrných opatření dítěti. V tomto případě jde o dvě základní situace: buď už dítě má přiznaná podpůrná opatření od ŠPZ, nebo učitel teprve identifikoval jeho odlišné vzdělávací potřeby. Ve druhé situaci učitel nastavuje dítěti podpůrná opatření prvního stupně a tím si připravuje obsah plánu pedagogické podpory (dále jen "PLPP"). PLPP připravuje škola a zákonné zástupce s ním pouze seznamuje (§ 10 odst. 6 vyhlášky o

vzdělávání dětí s odlišnými vzdělávacími potřebami). Ti tak nejsou do jeho vypracování formálně zapojeni, a nepodepisují tedy ani informovaný souhlas.

V případě, že dítě absolvovalo zjišťování odlišných vzdělávacích potřeb v ŠPZ, se vše začíná odvíjet od zaslání rozhodnutí o přiznaných podpůrných opatřeních škole ("doporučení") a od převzetí zprávy i rozhodnutí zákonným zástupcem:

- Základním předpokladem je, že si zákonní zástupci převzali zprávu a rozhodnutí o přiznané podpoře v ŠPZ, protože tím začíná běžet lhůta k odvolání se proti zprávě i rozhodnutí (podání návrhu na revizi) nejen pro ně, ale i pro školy, případně i pro soud, pokud bylo zjištění odlišných vzdělávacích potřeb dítěte nařízeno soudně.

- Následně by měli zákonní zástupci podepsat ve škole informovaný souhlas s poskytováním podpůrných opatření. Ten však nemusejí podepisovat před uplynutím třicetidenní lhůty pro odvolání. Pokud by se totiž odvolali, souhlas by pozbyl smysl a škola je povinna poskytovat podpůrná opatření přesně podle rozhodnutí ŠPZ (viz dále). Podpisem informovaného souhlasu s poskytováním podpůrných opatření by pak mohli zákonní zástupci ukončit běh lhůty pro odvolání před jejím uplynutím. To je samozřejmě možné, přestože to školský zákon výslovně neřeší.

- Škola i ŠPZ se také mohou dohodnout na změně přiznaných podpůrných opatření v rámci přiznaného stupně konkrétního podpůrného opatření. Formální informovaný souhlas s poskytováním podpůrných opatření tak podepisuje zákonný zástupce až po dohodnutí se o změně. Školský zákon přitom neřeší otázku, jakým způsobem jsou do jednání o změně zapojeni zákonní zástupci.

- Jestliže se zákonný zástupce odvolá, škola poskytuje podporu tak, jak ji přiznalo dítěti ŠPZ, dokud nerozhodne revizní orgán (§ 16b odst. 4 školského zákona).

Školský zákon jednoznačně neříká, kdy má škola začít podporu poskytovat v případech, kdy zákonný zástupce ani nepodepíše informovaný souhlas s poskytováním podpůrných opatření, ani se neodvolá. Z podstaty věci by tak škola měla začít poskytovat podpůrná opatření nejpozději po uplynutí lhůty pro odvolání v přesně takové podobě, jakou dítěti přiznalo ŠPZ. Lze vyjít ze zákonné skutečnosti, že v případě odvolání se škola poskytuje dítěti podpůrná opatření, jak je dítěti přiznalo ŠPZ. Jde o zákonem garantovaný standard bez ohledu na to, kdo se odvolal a proč. Takto nastavenou podporu a její poskytování garantuje školský zákon dětem až do doby konečného rozhodnutí o poskytované podpoře, včetně změn ve školní matrice a změn ve financování. Odvolání nemá také vliv na poskytování finančních prostředků na podpůrná opatření, protože začátek poskytování je uveden přímo v rozhodnutí ŠPZ o přiznaných podpůrných opatřeních.

Na druhé straně platí obecná zákonná podmínka poskytování podpůrných opatření druhého a vyššího stupně pouze s informovaným souhlasem zákonného zástupce (§ 16 odst. 5 školského zákona); poskytování podpůrných opatření i bez souhlasu zákonných zástupců v případě, že se proti rozhodnutí o přiznání podpůrných opatření odvolají, je pouze zákonnou výjimkou z obecného pravidla o nezbytnosti informovaného souhlasu (§ 16b odst. 4 školského zákona).

Poté, co školy obdrží rozhodnutí ŠPZ o přiznaných podpůrných opatřeních ("doporučení"), jsou povinny v podstatě ihned zanést jejich kódy do školní matriky. Podle tohoto označení podpory ve školní matrice pak školy dostávají finanční prostředky - příplatek ke krajskému normativu na podpůrná opatření [viz § 3 odst. 6 písm. j) vyhlášky č. 492/2005 Sb., o krajském normativu]. Tento příplatek začne škola dostávat bez ohledu na to, jestli se proti

rozhodnutí o přiznaných opatření někdo z oprávněných odvolá (zahájí revizi) či nikoli, nebo dokonce i bez ohledu na to, jestli zákonní zástupci podepíší informovaný souhlas či nikoli.

Příplatek na podpůrná opatření představuje nový druh příplatku, který není určen jednotně, jako tomu je ještě částečně v případě příplatku na zdravotní postižení dítěte, ale striktně individuálně jako součet ceny podpůrných opatření konkrétního dítěte v konkrétní škole. Tato škola pak dostává příspěvek na podpůrná opatření ve výši součtu ceny všech podpůrných opatření dětí, které se v ní vzdělávají. Finanční prostředky poskytuje Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy ze státního rozpočtu a krajské úřady nově jen distribuují zaslané příplatky na podpůrná opatření jednotlivým školám právě podle toho, kde se konkrétní dítě s přiznanými podpůrnými opatřeními vzdělává.

Pokud si vše uvedené shrneme, pak se jeví situace s poskytováním podpůrných opatření následovně:

- Podpůrná opatření prvního stupně poskytuje škola dítěti i bez informovaného souhlasu zákonných zástupců, ti jsou pouze seznámeni se souborem podpory ve formě PLPP. Přestože má mít škola seznámení zákonných zástupců s PLPP doloženo jejich podpisem (§ 10 odst. 6 vyhlášky o vzdělávání dětí s odlišnými vzdělávacími potřebami), není chybějící podpis důvodem pro neposkytování podpůrných opatření v prvním stupni, nebo dokonce důvodem pro odmítnutí jejich poskytování. Seznámení lze formálně doložit také obecným postupem, zasláním PLPP doporučenou poštovní zásilkou zákonným zástupcům, přičemž platí, že po patnácti dnech od doručení se má za to, že zákonní zástupci dítěte obsah zaslaných dokumentů znají, bez ohledu na skutečnost, jestli si poštovní zásilku vyzvedli či nikoli (tzv. nevyvratitelná domněnka). Jde o obecný způsob doručování písemností a právních následků doručení. Zákonní zástupci tak nemohou argumentovat pochybením školy. Na druhé straně stojí za zamyšlení, proč nemají být do spolupráce se školou zapojeni zákonní zástupci už v této fázi podporování dítěte, zejména když přihlídneme k tomu, že mnohá podpůrná opatření lze efektivně provádět pouze při spolupráci všech, zákonných zástupců, školy i ŠPZ.

- Podpůrná opatření od druhého stupně škola poskytuje dítěti pouze se souhlasem zákonných zástupců (§ 16 odst. 5 školského zákona) s výjimkou případů, kdy se kdokoli z oprávněných proti rozhodnutí odvolá (§ 16b odst. 4 školského zákona), v případě zákonných zástupců pokud se odvolají i proti zprávě ŠPZ. I zde sehraávají zákonní zástupci spíše jen formální roli, protože rozhodující je právě jejich informovaný souhlas.

- V případech, kdy se nikdo z oprávněných neodvolá a současně zákonní zástupci nedají informovaný souhlas s poskytováním podpůrných opatření, je potřeba upozornit na to, že je škola povinna poskytovat minimálně podpůrná opatření v prvním stupni. Přestože se jeví situace jako neřešitelná, měla by být nejprve zodpovězena otázka, zda by i v tomto případě školy mohly dát soudu pouhý podnět včetně návrhu na vydání předběžného opatření - nikoli tedy formální žalobu - na zahájení řízení podle zákona o zvláštních řízeních soudních (č. 292/2013 Sb.). Pokud ano, pak by bylo možné vše obstarat do čtyř měsíců od vydání doporučení (§ 16 odst. 3 vyhlášky o vzdělávání dětí s odlišnými vzdělávacími potřebami).

Na závěr nemohu nezmínit i další aspekty potřebné spolupráce mezi školou a zákonnými zástupci. Tím, kdo má formální zákonnou povinnost poskytovat podpůrná opatření dítěti s odlišnými vzdělávacími potřebami, jsou na jedné straně školy. Právě ony by proto měly partnersky komunikovat se zákonnými zástupci i v případech těchto dětí. Postoj některých

škol proto někdy působí až nekonzistentně, když se prezentují jako odborníci na vzdělávání bez potřeby vzájemné komunikace a spolupráce se zákonnými zástupci při vzdělávání dětí obecně, nicméně v případě dětí s odlišnými vzdělávacími potřebami se vůči zákonným zástupcům jednotlivých dětí s odlišnými vzdělávacími potřebami současně prezentují jako ti, kdo tyto děti vzdělávat příliš neumějí.

Na druhé straně ani zákonní zástupci nemusejí být, např. i z objektivních důvodů, schopni se školou komunikovat či jí být nápomocni při vzdělávání dětí s odlišnými vzdělávacími potřebami. V jiných případech však mohou někteří zákonní zástupci vůči škole jednat způsobem, ke kterému je neoprávnějí ani zákonné nároky jejich dětí, ani zákonné povinnosti škol vůči dětem a zákonným zástupcům. Jedná se tedy především o výzvu pro školy, aby byly nejen dobře informované o svých právních povinnostech, ale aby byly schopny jednat se zákonnými zástupci i o této dimenzi vzdělávání.